

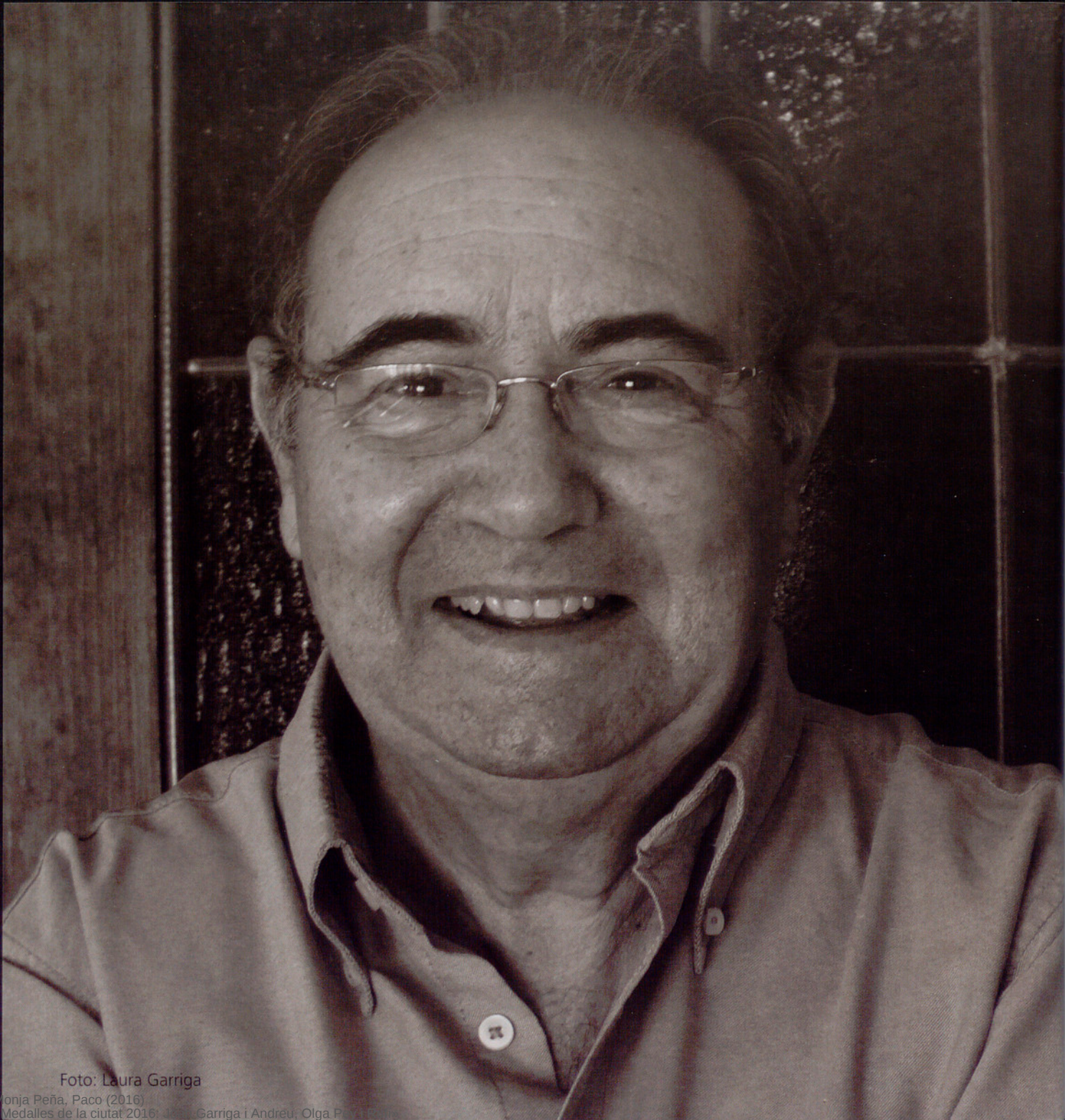

Foto: Laura Garriga

Monja Peña, Paco (2016)

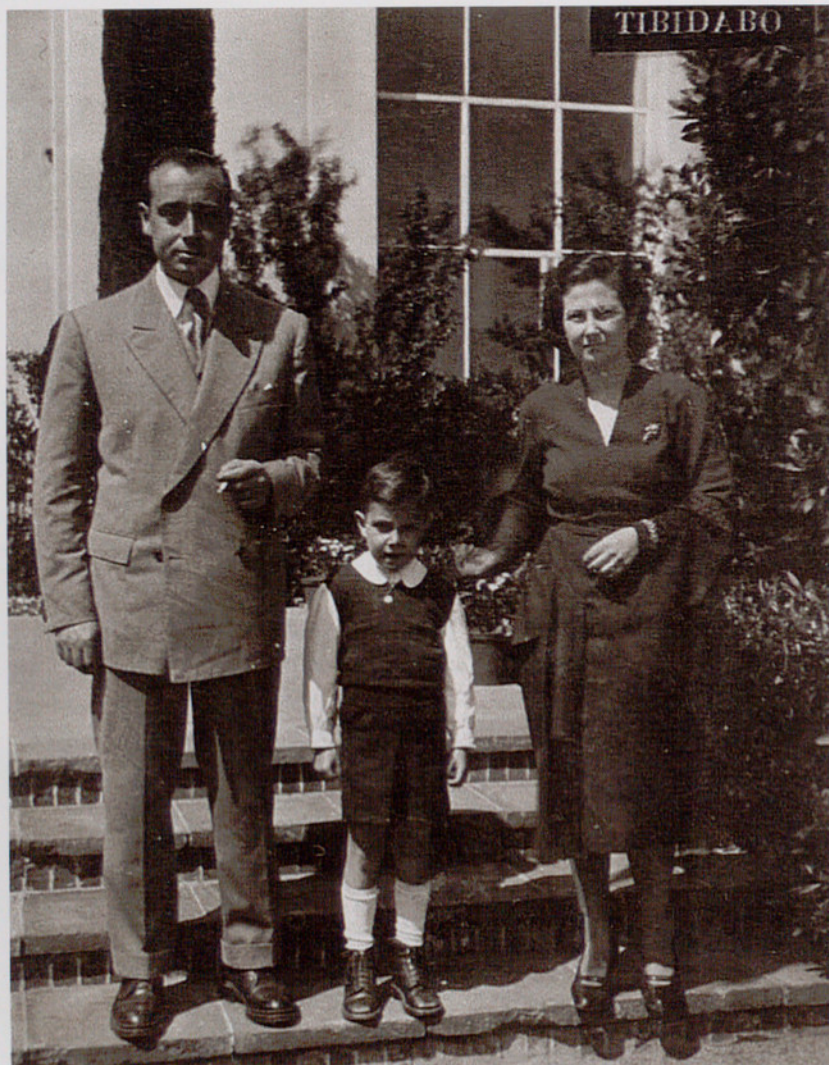
«Medalles de la ciutat 2016»

Garriga i Andreu, Olga P.

Medalles de la Ciutat / Ajuntament de Granollers / Arxiu Municipal de Granollers

Joan Garriga i Andreu

| 9

Amb els seus pares Joan i Laura. Any 1950

Medalla de la Ciutat al senyor **Joan Garriga i Andreu**

La Garriga, 1945

Es distingeix Joan Garriga i Andreu per haver contribuït a investigar i a difondre el període de la guerra civil i el franquisme, especialment a Granollers i a la comarca del Vallès Oriental, i divulgar les conseqüències de la repressió franquista ja sigui fent d'advocat defensor de víctimes, ja sigui a través dels seus llibres, publicacions i documentals. Especialment rellevant és el seu paper actiu en la preservació de la memòria històrica d'aquest període i del bombardeig de Granollers en concret, on va fer noves aportacions sobre l'autoria d'aquest luctuós fet i va ser un dels promotors de la seva commemoració. La seva reconeguda expertesa va motivar el seu nomenament com a membre del Consell Assessor de Can Jonch. Centre de Cultura per la Pau.

Implicat en el teixit social de Granollers, ha estat vinculat a la docència a l'Institut Antoni Cumella i a moltes activitats culturals des de les seva responsabilitat primer com a director del Centre d'Estudis de l'Associació Cultural i després del Museu de Granollers.

Garriga continua treballant en la necessitat de recordar que les guerres, i els bombardejos de les poblacions civils, encara presents a molts llocs del món, siguin recriminades amb la major contundència internacional.

A l'escola Sant Lluís Gonçaga de la Garriga el 1958

Joan Garriga i Andreu neix a la Garriga el 19 de desembre de 1945. Fill únic, comença des de ben jovenet a conèixer les conseqüències de la dura etapa de la postguerra i ho fa tot escoltant els colpidors testimonis directes del seu pare, Joan, soldat republicà de la lleva del 40 que havia lluitat al Front de l'Ebre quan tenia 19 anys i que, després de la derrota dels republicans, va ser empresonat a Argelers (França). Obligat a fer la mili, quan acaba torna a la Garriga, es casa amb la Laura i regenten una carnisseria familiar que van tancar en decidir posar en marxa una fàbrica de coles i gelatines.

Una vegada escolaritzat, el petit Joan estudia a l'escola Sant Lluís Gonçaga i cursa estudis musicals a la Garriga entre els sis i els dotze anys. El sisè curs de batxillerat el fa als Maristes Valldemia, de Mataró. L'entrada en aquest centre venia precedida d'uns anys d'activitats al costat d'un bon grup de nois i noies molt joves amb una forta presència dins del poble garriguenc i de la comarca, a través de diverses tasques tutelades per les parròquies. Tasques aquestes, recorda en Joan en repassar aquells primers anys de la seva joventut, "que permetien dur a terme diverses activitats esquivant moltes prohibicions franquistes".

El curs escolar 1962-1963 a Mataró representa per a ell un cert tall amb tot l'anterior, una situació que viu "dolorosament" malgrat els bons resultats obtinguts quant a estudi i esport, faceta en la qual és distingit com a millor esportista dels jocs escolars.

Acabat el sisè de batxillerat es matricula el 1963-1964 al curs de preuniversitari a Barcelona, on es desplaça cada dia amb tren, cosa que fa durant cinc anys seguits per estudiar la carrera de Dret a la Universitat de Barcelona. En bona forma física –als estudis també treu bones notes– el jove que havia estat jugador infantil i juvenil de l'Olimpíic la Garriga, l'any 1963 fitxa per l'EC Granollers, campió juvenil de Catalunya. Llavors alterna la seva afició pel futbol amb la pràctica de l'atletisme, especialitat en la qual aconsegueix proclamar-se campió de Catalunya en les modalitats de 100 metres llisos, salt d'allargada i triple salt.

Acabada la carrera el 1969, la seva participació en diverses activitats cíviques i polítiques va en

Juvenil de l'EC Granollers, campió de Catalunya. 1963. Foto: Antonio Alcalde

augment. Estretament vinculat a moviments juvenils cristians i a través de la Joventut Rural Catòlica (JARC), escriu, “*tal vegada una mica agosaradament*”, remarca ara, peces curtes teatrals i comença a dirigir i organitzar diverses trobades i jornades d’esbarjo i debat entre el jovent tot explicant la situació del país.

A la universitat forma part de la Joventut d’Estudiants Catòlics (JERC), i es posa en contacte amb grups i partits polítics que treballen a favor del canvi democràtic i de la desaparició del *Sindicato Español Universitario* (SEU), d’encunyació franquista. Tot i les activitats que desenvolupa, no entra a formar part de cap partit polític ni sindicat.

Estretament relacionat amb els integrants de la Nova Cançó i dels Setze Jutges, escriu i musica un bon grapat de cançons en català per a ells i uns quants grups emergents, oferint alguns recitals. Són també els anys en què decideix organitzar sortides de treball per prendre contacte amb el barraquisme barceloní, visitant sovint la barriada del Somorrostro.

Després de ser expedientat en un procediment militar i d’haver acabat les milícies a Jaca, inicia una nova etapa marcada, recorda, per les experiències universitàries: “El pas per la universitat m’havia donat la possibilitat d’entrar en contacte amb diverses organitzacions polítiques i van ser els anys d’una formació doctrinària i ideològica que va anar evolucionant des d’arrels cristianes a pensaments i criteris on el marxisme s’hi va anar assentant, i no sempre, ans al contrari, em semblarien divergents. Van ser moments de profunda transformació força personal, com la d’altres persones, en una etapa convulsa des del punt de vista ideològic i de conducta, a causa dels esdeveniments que es vivien a dins i a fora del territori de l’Estat espanyol. “Les informacions, lectures, activitats de lluita contra el franquisme, les influències de la guerra del Vietnam, els canvis a Cuba, les vivències del maig francès i tot el que representava una allau de canvis de comportaments col·lectius, musicals i de voluntat de transformacions econòmiques i polítiques, també les bregues contra les diferents formes d’opressió internacional o antigues fórmules polítiques que s’arrossegaven d’ençà de la segona guerra mundial, marcaren una època amb la qual em trobava, tot i ser-ne crític en diferents aspectes, plenament identificat”.

Acabades les pràctiques del servei militar, el 1970 troba feina d’advocat en una companyia d’asse-

Escola del Kurdistan, frontera amb l'Iraq, el 1984

gurances de Barcelona que deixa poc després per anar a treballar al despatx de l'advocat Pere Canal de Granollers, on roman fins al 1976. Durant aquests anys es treu el títol d'Història Contemporània i exerceix com a professor de dret. Com a advocat compromès socialment s'encarrega de la defensa d'ensenyants amb conflictes amb l'administració oficial, també de la defensa de conflictes amb el Tribunal Tutelar de Menors i assumeix, davant de jutjats i tribunals de Granollers, Barcelona i Madrid, la defensa de persones que pateixen la repressió del franquisme.

Vinculat a moviments veïnals de Barcelona, que reivindiquen millores urbanes i escolars, també ho fa a Granollers i el Vallès Oriental prenent part en l'organització, legalització i desplegament de moviments associatius, entre els quals, les anomenades delegacions d'Amics de les Nacions Unides. Igualment, col·labora amb altres organismes que permeten obrir, diu, "petites esclatxes participatives en la dictadura franquista".

Relacionat amb l'ensenyament són anys en què forma part de col·lectius de renovació pedagògica. Participa en escoles d'estiu i col·labora en nous models d'equips pedagògics i en els Comitès d'Acció d'Ensenyants (CAE). Constituïda l'Assemblea de Catalunya, el 1971 entra a formar-ne part com a independent. "A partir d'aquí, les activitats polítiques en contra del règim anirien sent cada vegada més grans i, certament, més perilloses, sobretot per les actuacions a dins del territori vallesà a través de les assemblees locals i comarcals", recorda.

Present en diverses activitats cíviques, és secretari durant alguns anys del Premi Granollers de Teatre i forma part, com a vocal, de l'Associació Cultural. Malgrat les dificultats per organitzar i participar en actes sense autorització prèvia del Govern Civil, participa amb d'altres persones en reunions clandestines i recitals poètics amb lectures d'escrits crítics contra el règim franquista que es fan a dins d'algunes esglésies.

En qualitat d'organitzador de diversos actes públics, conferenciant o articulista, en Joan veu revisats els seus escrits i és sancionat per les seves opinions aparegudes públicament, fet que motiva que en més d'una ocasió casa seva sigui visitada i inspeccionada per la policia a la recerca d'indisidis que podien haver estat motiu de possibles sancions per activitats contra el règim.

Museu de Granollers. Joan i la seva filla Laura. Any 2000

I no anaven desencaminats, ja que durant força anys el seu domicili es converteix, en punt de reunions, sobretot nocturnes, per tal de planejar activitats de diversa índole. La delegació de Nacions Unides, paraigua legal que esquivava moltes traves imposades pel règim, l'utilitza com a seu central, però el fet més destacat és que la casa es converteix en el nucli fort de l'organització clandestina per a planificar la lluita antifranquista mitjançant escrits, tasques d'expansió, i especialment accions al carrer.

Són anys, recorda en Joan en repassar aquest període, "que vaig compartir amb altres companys aquestes activitats, amb mitings en defensa de la democràcia i la defensa, com a advocat de detinguts, empresonats i processats pel franquisme, alguns d'ells fins i tot torturats, tasques portades a terme a través de gestions de defensa en detencions i judicis polítics i militars a Granollers, Barcelona i Madrid. Foren anys de coordinació d'esforços per evitar detencions de persones antifranquistes, amagant-les, si calia, a casa meva, o en llocs sota el meu control, i fins i tot passant-los a fora de Catalunya, a través de la frontera francesa. Van ser anys, també, de moltes anades a la Catalunya Nord, tornant amb llibres, fulls volants o discos que el règim prohibia, i anys que aniran seguits de viatges a diversos països europeus, entre ells, alguns que el règim franquista vetava o posava molts obstacles per anar-hi, però que faria saltant els paranys administratius que ho impediien. Van ser anys de descobriment de països i sistemes com els d'Hongria, Txecoslovàquia o Iugoslàvia, que semblaven autèntics miratges per possibilitar noves maneres de produir canvis socials i polítics a l'Estat espanyol, o no caure en errors, encara que fos de manera parcial, que calia evitar".

Aquesta intensa activitat política la compagina amb d'altres de caràcter cívic i social: forma part activa de l'AC de Granollers, fa classes de llengua catalana mitjançant el títol d'Òmnium Cultural, és nomenat secretari del Patronat de l'Escola Municipal i organitza sessions de lectura i declamació de poesia compromesa en la lluita contra el feixisme i la dictadura. També participa al Congrés de Cultura Catalana en representació del Col·legi d'Advocats de Granollers... L'any 1977, s'incorpora com a professor a l'Institut de batxillerat de Sant Andreu, on imparteix classes en uns barracons. Tot i que la docència li treu temps per exercir d'advocat, segueix amb la defensa de represaliats polítics, a Catalunya, Madrid...

En la manifestació de las Abuelas de Mayo. Buenos Aires (Argentina), 2002. Foto: Manel Girbau

A la segona meitat dels setanta es dedica a ajudar a la legalització de diverses associacions de veïns de la comarca i participa en la constitució del Partit dels Socialistes de Catalunya-Congrés, del qual plega per desavinences després d'arribar al Consell Nacional.

A inicis de desembre de 1976 és detingut i retingut per la policia municipal, mentre feia campanya contra la Llei per a la Reforma Política que s'havia d'aprovar en referèndum el dia 15 del mateix mes. Com a representant actiu de l'Assemblea de Catalunya –"bressol de la lluita coordinada al Vallès"¹– participa amb aquesta entitat fins que es retira "després de comprovar que el seu paper està vergonyosament tocat".

Quan la docència li permet, segueix exercint d'advocat i durant un temps ho fa en un col·lectiu de companys independents centrat en la defensa de persones represaliades per la dictadura, assumint la de persones de diferents ideologies d'esquerra, a excepció dels membres del Grapo, de qui dubta "de les seves finalitats polítiques". Aquesta feina el porta a tractar amb activistes com Josep Maria Xirinachs i amb polítics catalans per la defensa d'empresonats que formen part del Comitè de Presos Polítics que s'havia organitzat a la presó Model. La seva missió és intentar que les gestions que es fan davant del Govern Central i el TOP, facin possible el seu alliberament davant de les moltes arbitrietats dels tribunals durant aquesta etapa de la Transició. Davant els tribunals, defensa també amb especial entusiasme molts professors del col·lectiu de docents de la demarcació de Barcelona, coneguts com a Personal No Numerari (PNN).

El 1979, gràcies a la plaça docent guanyada el 1978, s'incorpora a l'Institut Roser Pujades de Granollers i imparteix classes d'història, amb els títols al cap d'un temps d'agregat i catedràtic. Dirigeix el centre entre els anys 1982 i 1984 i porta a terme, amb un programa aprovat en Claustre, uns canvis que ell mateix veu ara com "radicals". Un d'ells es concretà en la proposta de canvi de nom que es va fer a l'administració per tal que es digués Institut Antoni Cumella, en record i homenatge al granollerí ceramista internacional.²

¹ Garriga, Joan. *Sobre l'Assemblea*. El 9 Nou. Novembre, 1991.

² Mas, Josep. *25è aniversari de l'Institut Antoni Cumella*. El 9 Nou. Novembre, 1993.

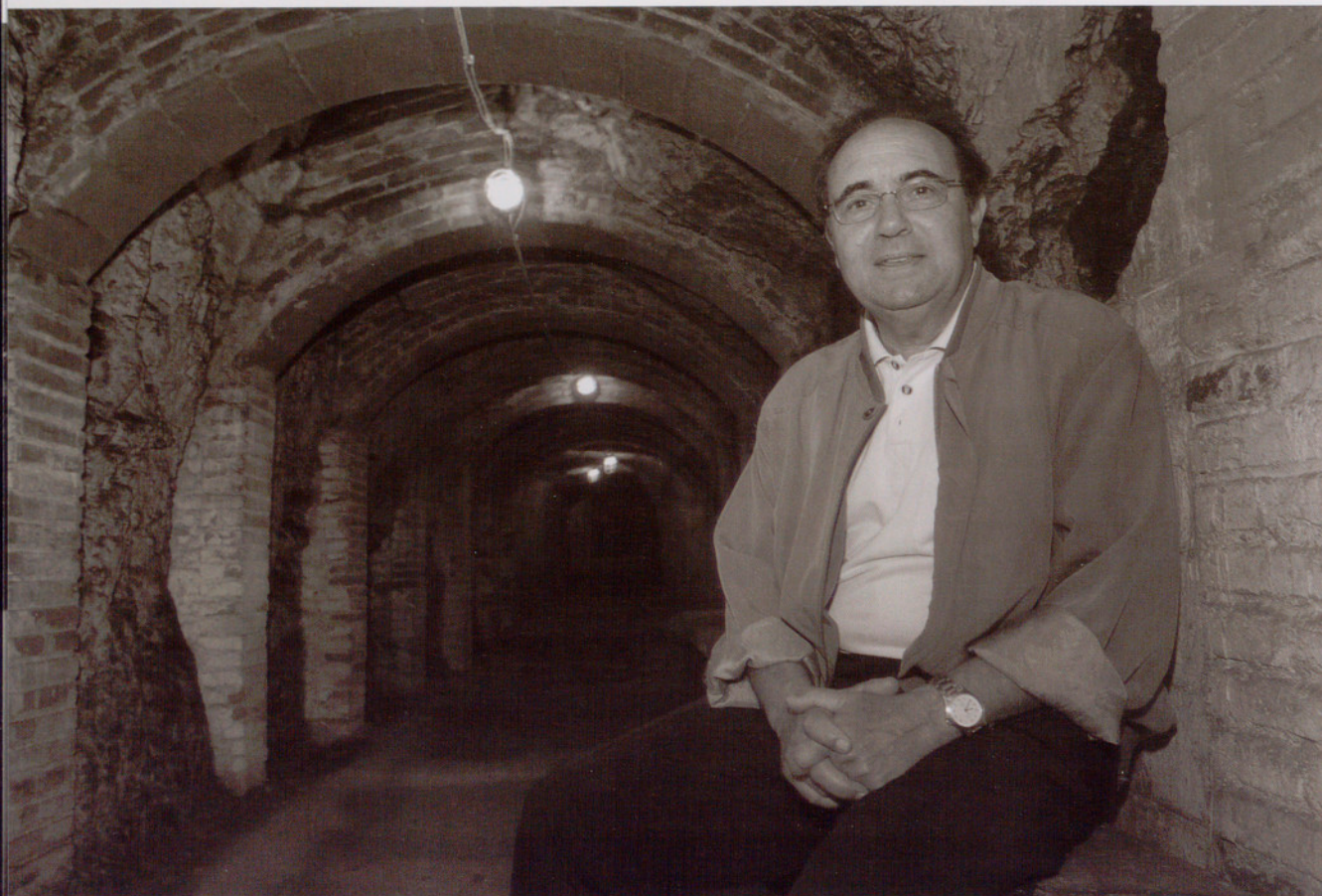
Joan i la seva dona Rosa en un viatge a Noruega l'any 2004

El 1979 i en clau municipalista, diferents grups d'independents de la Garriga, de partits i de sindicats, li ofereixen la possibilitat d'encapçalar una llista d'opcions d'esquerra. Davant els intents de voler-li imposar uns candidats i no fer primer el programa com ell volia, decideix retirar-se i dedicar-se a una faceta en la qual concentra els seus esforços com a historiador, tot participant en diversos grups de treball fent anàlisi, estudis i conferències sobre el desenvolupament de la transició i per la recuperació de la història de Catalunya.

És així com comença a col·laborar amb el Centre d'Història Contemporània, dirigit per Josep Benet, i a impartir cursos d'història contemporània en l'àmbit de l'Associació Cultural de Granollers. Igualment escriu i publica estudis sobre la Guerra Civil i entra a formar part de l'Àrea d'Història Contemporània del Museu de Granollers de la qual arriba a ser-ne cap. Durant aquesta època escriu i redacta diversos informes a l'entorn de treballs de coordinació entre arxius, museus i centres docents, alguns d'ells amb contacte amb el Departament d'Ensenyament i el Servei d'Arxius de la Generalitat de Catalunya.

A inicis dels vuitanta i al llarg dels noranta, bloc de notes, gravadora, màquina de fotografiar i sobretot màquina de filmar en mà, li serveixen per acompanyar-lo amb altres persones, en llargs viatges per diversos països. Els motius són el gaudi, però també l'interès que té per conèixer i aprendre d'altres cultures. Ho fa per França, Bèlgica, Països Baixos, Dinamarca, Marroc, Algèria, Tunis, Turquia, Kurdistan, Romania, Noruega, Suècia, Noruega, Finlàndia, Alemanya, Àustria, Polònia, Itàlia, Portugal, Grècia, Regne Unit, Escòcia, Irlanda, Xina, Hong-Kong, Singapur, Rússia, Ucraïna, Uzbekistan, Egipte, Cuba, Mèxic, Guatemala, Bolívia, Perú, Tailàndia, Indonèsia, Sud-àfrica, Namíbia, Argentina, Croàcia, Estònia, Letònia, Lituània, Islàndia... dels quals intenta captar coses que l'ajuden a la seva formació personal i professional i també periodística, ja que escriu i publica diversos articles sobre aquests països.

A finals del vuitanta, comença a col·laborar amb l'incipient Consell Comarcal del Vallès Oriental a través de publicacions escrites i documentals, redacta les bases organitzatives per a un futur Arxiu Comarcal ubicat a la ciutat. Durant la primera meitat dels anys noranta, obté beques d'estudi per a fer investigació en el camp de la docència i de la història. També escriu i dirigeix diversos documents televisius de temàtica geogràfica i històrica.

Refugi antiaeri de la Garriga, 2004. Foto: Ramon Ferrandis/*El 9 Nou*

Sempre en contacte amb la universitat realitza uns nous cursos de doctorat a la Universitat Autònoma –anys abans ja els havia cursat a la de Barcelona–, i el 1996 és elegit director del Centre d'Estudis de l'Associació Cultural de Granollers després de contribuir, amb alguns companys, al rebrot de l'entitat, que feia anys que no portava a terme cap activitat.

L'any 1997 guanya per concurs i per consens l'oposició a la plaça de director del Museu de Granollers. Satisfet, l'ajuntament aprova un projecte que respecta molt les línies de treball i d'investigació del Museu de Ciències Naturals la Tela, però que, en relació al museu central, presenta una nova visió i proposta expositiva i participativa fonamentada bàsicament en la col·laboració i enfortiment de diverses àrees d'estudi i de divulgació de recerques.³ *Lauro*, la revista del Museu, de la qual n'és també el director, amb una nova organització i aportació de diversos treballs, adquireix una nova empena.

Com a director del Museu participa en diversos espais de gestió i debat sobre museística i comissiona i coordina diferents activitats, entre les quals, l'exposició permanent que durant molts anys resta instal·lada en dues plantes del Museu.

Durant l'etapa de la direcció, entre 1997 i 2001, segueix vinculat a diverses activitats culturals i l'any 2000 presenta i aprova, amb *cum laudem*, la tesi doctoral que porta per títol, *Franquisme i poder polític a Granollers (1939-1975)*, obtenint el títol de doctor en Història per la Universitat Autònoma de Barcelona.

Al cap de quatre anys i mig de gestió, deixa voluntàriament la direcció del Museu i torna a la docència com a catedràtic a l'Institut Antoni Cumella, amb l'objectiu de dedicar més hores a la recerca i divulgació de la història i, lògicament, a la docència.

Després d'haver-se dedicat amb grans esforços a escriure articles, pròlegs de treballs, guions i catàlegs d'exposicions, a participar en debats televisius i de ràdio, a fer documentals, recerca i a escriure diversos llibres, l'any 2002 pot –alliberat en part d'aquestes responsabilitats– dedicar-se

³ Terrades, Teresa. *Joan Garriga escollit amb consens director del Museu de Granollers. El 9 Nou. Gener, 1997.*

Presentació del llibre *Cartes sense adreça al doctor Alfred Canal*. Sala Tarafa, abril 2016. Foto: Ramon Ferrandis /EI 9 Nou

molt prioritàriament a la pedagogia i a la recerca històrica que fa en arxius catalans, espanyols i estrangers.

Alhora continua publicant, dirigint audiovisuals i organitzant arxius, en aquest cas, virtuals, de documentació de memòria oral, fotogràfica i documental.

En el curs 2006-2007 deixa la docència activa a l'Institut, però segueix amb les tasques vinculades amb el món educatiu a través de conferències, coordinació de treballs i orientació en les recerques d'estudiants. Això li permet dedicar més temps a la investigació i a la divulgació, escrita o oral, a través de diversos mitjans, d'estudis històrics, sobretot en relació a la temàtica de la memòria i la història i sobre la dictadura franquista.

Sempre actiu, actualment continua vinculat a diferents organismes cívics i culturals de Granollers (AC, comissió cívica del bombardeig, Can Jonch. Centre de Cultura per la Pau, comissió guardó Salvador Casanova...), la Garriga (forma part de l'actiu grup la Garriga secreta, dedicat a l'estudi i la publicació de llibres sobre el municipi) i Barcelona. Al llarg de la seva vida ha rebut diverses mencions i guardons pel que s'han considerat mèrits pedagògics i ciutadans, "acords que agraeixo, però que personalment valoro com una estimació sense cap més mereixement que el d'haver estat i vull continuar sent, un treballador tenaç que lluita per a la millora de la nostra societat i del nostre país".

La implicació individual o en diversos organismes per la recuperació de la documentació de Catalunya "encara no tornada i dipositada a molts arxius espanyols des que es van segrestar amb motiu de la guerra civil, així com en els treballs i denúncies contra el franquisme, el feixisme, i contra les opressions i injustícies internacionals, i la implicació també amb les tasques en la recuperació plena de les llibertats democràtiques i nacionals", són, diu, els eixos que orienten al costat d'altres persones, la seva trajectòria personal. Es tracta de tasques que "fonamento amb les feines mai deixades de banda, d'advocat, escriptor i historiador, les quals he procurat que sempre fossin correctes".

Evidentment, arribat aquest punt és el moment de fer referència, perquè en ells rau la base de moltes de les reflexions que el professor, l'advocat i l'historiador Joan Garriga ha fet sobre la seva

Foto d'una trobada familiar amb fills i néts

vida, a la gran quantitat de llibres que ha publicat. Conscients que som injustos pel que fa a l'espai dedicat, cal fer una menció especial sobre uns quants que ha fet sol i en col·laboració amb d'altres estudiosos.

Referents i d'obligada lectura tots ells, els més significatius són: *Revolta i Guerra Civil a la Garriga* (1986); *Granollers: El bombardeig de 1938* (1988-2002); *Granollers, 1936-1939: Conflicte revolucionari i bèl·lic. El marc demogràfic i econòmic. Revolució i guerra* (1989), fet en col·laboració amb J. Homs i J. Ledesma; *Granollers, 1936-1939: Conflicte revolucionari i bèl·lic. El període bèl·lic. Canvi i transformacions. Les pèrdues humanes* (1990), amb la participació d'A. Camps, J. Homs, J. Ledesma i J. Jordana; *El Vallès Oriental, estudi d'una comarca* (1990); *El Vallès Oriental, un territori a l'abast* (1993); *Història Contemporània del Vallès Oriental* (1994); *Visions del Vallès Oriental*, en col·laboració amb Josep Mas, Pere Cornellas i Paco Monja (1997); *Granollers, l'encant* (2006); *Granollers, caciquisme i fractura democràtica 1848-1939* (2003); *Franquisme i poder polític a Granollers 1939-1975* (2004); *Les Franqueses del Vallès: la primera etapa franquista, 1939-1960* (2009), amb col·laboració d'Eduard Navarro; *Història i memòria al Vallès Oriental* (2010), (llibre col·lectiu sota la seva coordinació) i *Cartes sense adreça al Dr. Alfred Canal*, llibre publicat l'abril d'aquest any a l'entorn d'aquest il·lustre metge granollerí represaliat pel franquisme.⁴

Convertit en assidu visitant de l'Arxiu i de l'Hemeroteca Municipal, destaca la bona tasca realitzada durant molts anys per historiadors com J. Homs, A. Camps, J. Jordana, J. Ledesma, J. Dantí, J. Planas, E. Navarro, E. Garcia-Pey, C. Cantarell, J. Grau, F. Sánchez, M. Salvador... ajudats pels arxivers Ll. Tintó, R. Rodríguez i C. Pérez, "sempre eficients i disposats a ajudar".

En Joan està casat amb Rosa Sagalés i és pare de tres fills: Joan, Núria i Laura, i té cinc néts, a tots els quals, diu, voldria deixar com a principal llegat "el valor de l'honradesa i del treball que a mi em van inculcar en el seu moment els meus pares".

⁴ Eras, Montse; Monja, Paco. *Ara Granollers. Joan Garriga presenta el llibre Cartes sense adreça al Dr. Alfred Canal*. Abril, 2016.

Cebrià, Oleguer. *Cartes al metge republicà. El Punt Avui*. Maig, 2016.
